

עת"א 2497-10/20 - ש' ב' נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דרום וירושלים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים שבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 20-10-2497 ב' נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דרום וירושלים ואח'
תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט משה בר-עם
עוותר	ש' ב'
ע"י בא-כוח עזה"ד אריאל הרמן	נגד
משיבים	1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש דרום וירושלים 2. מדינת ישראל ע"י פרקליטות מחוז ירושלים- עו"ד אור גבאי

החלטה

1. לפני עתירת אסיר לפי סעיף 62 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש, התשל"ב- 1971 (להלן- הפקודה), בעניין החלטת ראש אגף האסיר בשירות בת-הסוהר (להלן- ראש אגף האסיר), מיום 2.9.2020, על הפסקה מנהלית של עבודות השירות שהושטו על העוטר.

2. בתמצית, העוטר הורשע, על פי הودאותו, בבית משפט השלום בירושלים, בת"פ 44910-12-449, בעבירות של אלימות, החזקת סכין ותקיפה סתם של בת-זוג. בגין מעשי, ועל יסוד הסכמת הצדדים, בגדרי הסדר טיעון כולל לעונש, הוטלו על העוטר, בגזר דין, שישה חודשים מאסר לרכיבי עבודות שירות החל מיום 7.10.2018.

3. בהתאם, הוצב המבוקש לביצוע עבודות השירות. דא עקא, בשל היעדרות ממושכת, ללא הודיעה מראש ולא שעה ליזור קשר עם העוטר ולאטרו, אף באמצעות בא-כוחו, ולאחר שלא התיציב להליך שימוש, ביום 13.6.2019, החליט ראש אגף ביטחון ומבצעים על הפסקה מנהלית של עבודות השירות של העוטר ורכיביו יתרת מסרו מאחרוי סוג ובריה. משכך, פנה בעתירה אסיר לבית-משפט, עת"א 61515-06-19, בבקשת להורות על המשך ביצוע עבודות השירות בשל מצב הנפשי שמנעו להתייצב לביצוע עבודות השירות כנדרש עד כה. בגדרי ההליך, ללא שנמצא פגם בהתנהלות שב"ס, הוחלט על זמנו של העוטר לשימוש כדין לצורכי בירור טענתו. בהמשך, לאחר הליך שימוש, במסגרת התחייב העוטר להוכיח תקין בהשלמת ביצוע עבודות השירות, הוחלט ביום 26.8.2019, לפנים משורת הדין, ליתן לעוטר הזדמנויות נוספות לרצות את המשך מסרו בעבודות שירות החל מיום 1.9.2019. דא עקא, היעדרויות נמשכו ולאחר שיחה עם העוטר, הוחלט על שיבוכו מחדש, אלא שהעוטר המשיך להיעדר מעבודתו. בשלב זה, זומן העוטר לשימוש נוספים ביום 29.7.2020 ובמסגרתו, טען להיעדרות בשל נסיבות

הקשרות בהתקפות נגיף הקורונה וביקש הזדמנות נוספת להשלמת תקופת מאסרו בעבודות השירות. בשל התרומות עורכת השימוש מפער רב בין רצונו של העוטר ליכולתו התקודית, ללא שטיינו הינהו את דעתה, המליצה על הפסקה מנהלית של עבודות השירות. המלצהה התקבלו על-ידי ראש אגף האסיר, אשר הורה, ביום 2.9.2020, מתוקף סמכותו לפי סעיף 51ט' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק) על הפסקת עבודות השירות של העוטר מיום 1.9.2020. משכך, נדרש העוטר להתייצב לרצוי יתרת עונשו בבית הסוהר ביום 1.10.2020.

4. העוטר טוען, בהליך שלפני, להזדמנות נוספת להשלים את יתרת עונשו בדרך של עבודות שירות, לאחר שהשלים רצוי מחלוקת מהתקופה, בשל נסיבות חיים חריגות מאוד, אשר נוצרו תוך כדי ביצוע עבודות השירות, כל אחת לגופה ובעצימות, בשל שילובן. לדבריו, סמור למועד תחילת ביצוע עבודות השירות, אביו נפטר ואחיו נפטר בתאונת דרכים, אשר הבילה להתדרדרות במצבו הנפשי שבגינה נקבעה נוכחות רפואי בשיעור של 40% ודרגת אי-כושר עבודה מלאה עד ליום 31.8.2021, על ידי המוסד לביטוח לאומי. תוך כדי, נולדה בתו, כיום בת שנתיים וחצי, הנתונה לטיפולו היחידי בשל מצבה הרפואית של רעיותו ואשפוזה לתקופות ממושכות בבתי-חולמים. בתמיכה הובאו אסמכתאות רפואיות ומכתב מטעם עובדת סוציאלית משלחת הרווחה במקום מגורי. בהקשר זה, ציין העוטר כי הנה הדמות ההורית היחידה בח' בתו, ועל רקע מצבו הנפשי, ומצבה הרפואי של רעיתה, כמו גם מצב כלכלי ירוד, ככל שבית-המשפט יורה על רצוי יתרת עונשו אחורי סוג גברית, ישנו חשש ממשי להתערבות שירות הרווחה והכרזת בתו כתקינה נזקקת. צرف לכך, מצוקת העיתים במדינה ובעולם עקב ובשל התקפות נגיף הקורונה, על כל ההשלכות על תפקוד המשק והצורך לשמור על קטינים בبيתם ללא מסגרות חינוך ובנסיבות ללא סיוע. העוטר הדגיש כי ביצוע עבודות שירות בבית הקיש שבסמוך לשבעות רצון המmonsים, אולם, בשל סגירת המקומות, ולאחר שימוש, כמו גם שיקולי שיקום, מיטים, מטבחים, בנסיבות האישיות, להשלמת רצוי העבודה השירות. לאור האמור, צבר הדברים, לא נמצא לו מקום חלופי לטענתו, את הCPF לטובת מנתן הזדמנות נוספת להשלמת רצוי עונשו על דרך של עבודות שירות ולהימנע ממאסרו.

5. מайдך גיסא, טוענת המשיבה כי לא נפל פגם בהחלטת ראש אגף האסיר המצדיק את התערבותו של בית-המשפט. לשיטה, ההחלטה סבירה ו邏輯ית המציגות נוכחות היעדרייתה המרובה של העוטר מעבודתו ללא אישור כדין ולאחר שניתנו לו הזדמנויות רבות לתקן את דרכיו ללא הועל. נטען, כי רצוי עונש המאסר על דרך של עבודות שירות הנהו בוגדר פריבילגיה הנינתנת לאסיר והוא יכול שלא לבוא לידי עונשו לעובודתו בשם שאסיר אינו יכול לצאת כרצונו משערי בית כלאו. התנהלוותו של העוטר מבטאת, כנטען, זלה בעונשו ובכללי המשיבה. נסיבותו האישיות של העוטר עמדו לזכותו בגזר-דין והטו את הCPF לטובת רצוי העונש בדרך של עבודות שירות אף סייעו לו במתן הזדמנויות שונות לסיים את עבודות השירות, אך, בנסיבות בהן החל לרצות את עונשו בשנת 2018 ועד היום סיים כדין מחלוקת, שוב אין בהן כדי להעניק לו הזדמנות נוספת, גם על רקע משבר הקורונה בארץ. בכלל האמור, נטען, החלטת ראש אגף האסיר סבירה ואין עליה להתערב בה.

6. בדין מיום 18.10.2020, חזו הצדדים על טענותיהם והעוטר הוסיף כי השימוש נערך ללא יצוג של העוטר המתחייב לפיי דין בשל מצבו הנפשי. בהקשר זה, הוטעם כי לא ברור אם עורכת השימוש הייתה מודעת למצבו הנפשי ולהשלכות המאסר על העוטר לפי המסמן מהרווחה. מה גם, מאז חלה ההתדרדרות נוספות במצבו. עוד ביקש העוטר להdagש את הטרגדיה הגדולה בחו' שהקימה, לדבריו, נסיבות חריגות ומיעילות המגבשות עילאה להתערב בהחלטת המשיבה ולהורות על רצוי המשך מאסרו בעבודות שירות ולמצער, לקיים לעוטר שימוש בנפש חוצה עם יצוג על-ידי עורך דין מהסניגוריה הציבורית. המשיבה התנגדה וטענה כי העוטר מיצה את זכויותיו לפיי דין בהליך השימוש וכי

ההחלטה על הפסקה מנהלית של עבודות השירות נתקבלה לאחר שנסקהל מצבו הנפשי של העוטר והנה סבירה, לא עליה להתערב בה.

7. בתום הדיון ובגדרי הסדר דין, הוסכם כי תינתן לעוטר הזדמנות להציג פסיקה שיש בה לתמוך בבקשתו להחזיר את הדיון לממונה לצורך קיום שימוש יסודו תוך "יצוג העוטר על-ידי עורך דין". כמו כן, המשיבה יודיע לבית המשפט, לאחר בירור, האם עמדו לפני הממונה נתונים אודות מצבו האישי של העוטר עובר להחלטה. לאחר שיוגשו הודעות הצדדים, בית-המשפט יתן החלטתו על-יסود טיעוני הצדדים וחותם שלפנוי, ללא צורך בדיון נוסף.

8. בסמוך, הגישה המשيبة הودעה בצירוף מכתבה של עורכת השימוש ולפיו, עמדו לפניה בהליך השימוש, עבור למתן החלטה, נתנו האישים לרבות מצבו המשפטי, ללא פירוט בדבר מהות והיקף ידיעתה.

9. העוטר הגיע פסיקה בתמייה לטענתו לחשיבות הייצוג המשפטי בהילכי השימוש טרם הפסקה מנהלית של עבודות השירות. בתוך כך, טען, כיאמין בගילוין השימוש גרשם כי נמסרה לעוטר זכותו לייצוג השימוש, אולם, במצבו הנפשי ספק אם הבין את משמעותו וחשיבותו הייצוג. בא-העוטר הוסיף והציג כי סבור שהעוטר במצבו לא הציג נכון את התמונה המלאה של נסיבותו האישיות, לרבות מלאו החומר הראייתי הנדרש בתמייה, לפני הממונה בשימוש ונעדר את יכולתו של סניגור מנוסה למצוא פתרונות הולמים להשלמת עבודות השירות לפי דין ובמצבו. משכך, עתר למיצוי זכותו לשימוש בנסיבות עורך-דין והבאת מלאו טענותיו וראיותיו לפני הממונה בדרך של קיום שימוש חדש.

10. לאחר עיון, לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ובחנתי את החומר שהונח לפני, במצב המשפטי הקיים, במצבו הנפשי של העוטר, נסיבותו האישיות, וההשלכות האפשריות הקשות של מאסרו, שוכנעתי, לא בלי לבטים ומטיעמים אנושיים, לפנים משורת הדין, ליתן לעוטר הזדמנות לשימוש נוספת מוצג על-ידי עורך-דין, בכר יהא כדי להעמיד את מלאו העבודות הראיות לפני המשיבה בהליך השימוש, בתקווה שיימצא פתרונות הולמים שיאפשרו את השלמת ריצוי המאסר בעבודות שירות באופן המותאם למצבו של העוטר.

11. ככלל, מאסרו של אדם האחורי סוג וברית. ככלופה, בעונשי מאסר לתקופה קצרה, ועד לתשעה חודשים, הקנה המחוקק, בסעיף 51 ב(א) לחוק, את הסמכות לבית-המשפט להורות על ריצוי העונש, כולל או חלקו, בעבודות שירות, מקום בו ניתן להשג את המטרות העונשיות של המאסר בדרך המועילה יותר לחברה ופוגעת בחותם למורשע בדיון, ובהתאם יכולתו לביל שוב לפגוע בערכיהם המוגנים של החברה וירצה את עונשו בתנאים שנקבעו וכנדרש (רע"ב 8220/19 מדינת ישראל נ' מרואן השם (13.7.2020; להלן- עניין השם); רע"ב 2955/11 חסן אזברגה נ' שירות בתי הסוהר (8.5.2011)). הזכות לרצות את המאסר בעבודות שירות מניחה ביסודה תכליות שיקומיות ותכליתה לאוזן בין הצורך להטיל על המורשע עונש מאסר לבין הרצון לשיער בשיקומו ולהימנע מההשלכות המזיקות הנלוות למאסר האחורי סוג וברית, לרבות בהיבט של האינטרס הציבורי בחרירת השבים (שם). הזכות זו עלולה להישלך מעובד השירות אשר אינו מתיצב לעובdetו במועד ומבצע את תפקידו על-פי הוראות ממונו ובתנאים שנקבעו על-ידי בית-המשפט (רע"ב 921/08 רביבו ננציב שירות בתי הסוהר (10.2.2008); רע"ב 3863/18 גל ניסימוב נ' נציבות בתי הסוהר (17.5.2018)).

.12. במצב דברים זה, הסמיר המחוקק את נציבות שירות בתי הסוהר, או קצין בדרגת גונדר שהוסמך לכך על ידו, להורות, בכפוף להליך שימוש, על הפסקה מנהלית של עבודות השירות והמשך ריצוי יתרת עונש המסר מאחורי סORG ובריח (סעיף 55(א) לחוק). העותר רשאי ליזוג משפטי בהליך השימוש אך אין חובה בדיון ליזוג משפטי, לרבות באמצעות הסניגוריה הציבורית. החלטת המשיבה מתקבלת בגין סמכותה המנהלית וכפופה לכללי המשפט המנהלי לרבות העילות להתרבות בית-המשפט בהחלטה. כך, ככל החלטה מנהלית, על ההחלטה להפסיק עובdotו של עובד שירות להתקבל משיקולים עניינים, מתוך הסבירות ובאופן מיידי בנסיבות העניין. בביקורת השיפוטית על ההחלטה זו, אין בית-המשפט בא בוגע המשיבה ועלוי לבחון את חוקיות ההחלטה ומידתה בכללי המשפט המנהלי (בג"ץ 4252/17 ח'כ ד"ר יוסף גברין נ' הכנסת (14.7.2020; עניין השאם)). אם כן, התרבות בית-המשפט בהחלטת המשיבה תיעשה רק מקום בו נפל בה פגם לפיUILות הביקורת המצדיקות התרבות במעשה המנהלי.

.13. בעניינו, נסיבותו האישיות של העותר שלפני קשות וידעו מהMOREות רבות מיום גZR-DINO. העותר שכל את אביו אשר נהרג בתאונת דרכים בה נפגע גם אחיו. מאז, העותר סובל מצוקה נפשית עד כדי קביעת נסיבות בשיעור משמעותי עלי-ידי המוסד לביטוח לאומי לצד אובדן כושר עבודה מוחלט עד ליום 31.8.2021. בנוסף, העותר נשא לרעיותו ונולדה להם ילדה, ביום בת שנתיים וחצי, המטופלת עלי-ידי העותר לבדוק בשל מצבה הנפשי של רعيיתו ואשפוזה הפסיכיאטרי התכופ. אכן, תפקודו של העותר בעבודות השירות אינו משביע נחת אולם נסיבות חייו ומשמעות הקורונה הפוקד את אוכלוסיית העולם בתקופתנו, על כל הפעולות על תפקוד המשק וסיגרת מוסדות החינוך, אילץ את העותר לטפל בבתו, בהיעדר סיוע, תוך התמודדות עם מצב כלכלי ומצב נפשי שאינו טוב. מחומר הריאות שהונח לפניו, אף עולה כי העותר נמצא עלי-ידי הביטוח הלאומי בדרגת אי-כשר עבודה מלא בתקופה שנקבעה לביצוע עבודות השירות. כך גם, בהיותו המטפל היחיד בבתו הפעיטה, מסרתו עלול להוביל להשמה חז-ביתית של בתו הפעיטה. מארג הנסיבות מעמיד תמורה קשה ביותר של העותר הטו את הקף לזכותו, מספר פעמים, לרבות לנבעו ממאשו בפועל. מודיע אני היטב כי נסיבותו האישיות של העותר הטו את הקף לזכותו, מספר פעמים, לרבות בהחלפת מקום עבודתו, ועמדו בסיס החלטת המשיבה ליתן בידו הזדמנויות נוספת להשלמת מסרו לריצוי בעבודות שירות עד להחלטתה על הפסקה מנהלית בתום השימוש האחרון אשר נערכ ללא יציג. טענה המשיבה כי עמדו לפני עורכת השימוש מלאו נתוני האישים של העותר וכי העותר יותר על זכותו ליציג בשימוש. עם זאת. במצבו הנפשי של העותר ובמצוקתו, ספק בעיני אם העותר הנגיש את מצבו והעמיד את מלא החומר הריאתי הנדרש לפני עורכת השימוש. מה גם, שלא ברור אם העותר הבין את זכותו ליציג בשימוש ואם ידע כיצד למשה. לא נעלמה מענייני גם טענת העותר להחמרה במצבו הנפשי. להתרשות, ככלאתו של העותר מאחורי סORG ובריח עלולה להיות בעל משמעות קשה. זכות ליציג צריכה להיות ברת-מיושן ויש לה חשבות משמעותית דווקא במקרים קשים מעין אלו וביתר שאת, נוכח מצבו הנפשי של העותר ואפשרות קליאתו ליציג בשימוש ואם ידע כיצד למשה. בכל האמור, בשים לב הפעולות ולנקודות מסרו של העותר בבית-כלא, ובמיוחד אל מול התקופה הקצרה שנותרה להשלמת ריצוי העונש, נחה דעתינו, כי עניינו של העותר הינו חריג ויוצא דופן, המצדיק ولو לפני משורת הדין, לאפשר לבא-כחו הזדמנויות נוספת ואחרונה להציג את מכלול הנתונים, בהליך השימוש, בתקווה שימצא פתרון הולם וראוי, שהרי נאמר כי אין גבול לחוכמתו של סניגור.

.14. טרם סיום, מלacaktி לא תשלם לפני שיבחר לעותר, באופן חד משמעי, אסיר המרצה את עונשו בעבודות שירות DINO כדי אסיר הנעל אחורי סORG ובריח. אמנם, המגבילות המוטלות על חירותו פחותות, אך אינם בנ-חוורין וכשם שאסיר אינם יכול לבוא ולצאת משער הכלא כרצונו, כך עובד שירות אינם חופשי לעשות כרצונו בעבודתו ואסור בתנאי

גזר-דין ובמגבלות שהוטלו עליו על-ידי הממונה על עבודות השירות (רע"ב 10509/06 פרידמן נ' שירות בתי הסוהר (4.2.2007); כן ראה והשווה עניין השאם)). שיקולי הענישה אינם מסווגים בעבודות השירות ואולי גם מקבלים עצימות מיוחדת בהיבט הרתעתי נכון הפריבילגיה לRICTי המאסר בתוככי הקהילה. העותר מזוהה, ככל שakan המשיבה תיעתר לבקשתו להשלים את רICTי עונשו בעבודות השירות, להקפיד בבחירה עבודות השירות בתנאים שייקבעו. יובהר לעותר, כי לא תינתן לו הזדמנות נוספת.

15. אשר על כן, הנני מקבל את העתירה במובן זה שעוניינו של העותר יוחזר למשיבה אשר תזמן את העותר להליר שימוש חדש אשר יתקיים בהיותו מיוצג על-ידי סניגור ותינתן לו הזדמנות להציג את מלא טענותיו וראיותו. המשיבה תפעל על-פי חוכמתה ובדורי כללי המשפט המנהלי.

ניתנה היום, י"ח חשוון תשפ"א, 05 נובמבר 2020, בהעדך
הצדדים.